

Synet på avfall er i endring. Der avfall tidligere ble betraktet som et problem som måtte fjernes og deponeres, er avfall i dag råvare for en industri som skaper store verdier for samfunnet. I dag omsetter avfalls- og gjenvinningsbransjen for store verdier hvert år, og er en arbeidsplass for over 7.200 mennesker. Tilrettelegging av velfungerende markeder er viktig for god utnyttelse av avfall som ressurs. Det vil utvikle den sirkulære økonomien, og være en viktig faktor for økonomisk vekst og grønn konkurransekraft.

Farlig avfall og miljøgifter kommer i alle størrelser og former. Det kan være alt fra borekaks og lysstoffrør, til elektrisk og elektronisk (EE) avfall og impregnert trevirke. Til felles har de at de inneholder helse- og miljøfarlige stoffer. Dette avfallet må håndteres slik at stoffene ikke spres i miljøet, men bør likevel utnyttes best mulig.

Miljøgifter ut av kretsløpet

Hva er farlig avfall og hvor oppstår det?

Farlig avfall inneholder miljøgifter med farlige egenskaper og som kan medføre skader på mennesker og natur. Noe farlig avfall er også brannfarlig. Det er derfor viktig at farlig avfall blir håndtert på riktig måte og tatt ut av kretsløpet. Dette er en forutsetning for å oppnå *sirkulærøkonomien* der ressurser går i omløp så lenge som mulig blant annet gjennom materialgjenvinning.

I 2015 ble det levert inn 1,41 millioner tonn farlig avfall til godkjent behandling. De typene farlig avfall som dominerer i mengde er produksjonsavfall som oljeholdig avfall fra oljeindustrien og tungmetallholdig slagg, støv og flyveaske fra industrien, i tillegg til forurensede masser.

Dette står for 97 prosent av det årlige genererte farlige avfallet. De resterende 3 prosentene, det vil si 47.000 tonn, stammer fra husholdninger og tjenesteytende sektor, tilsvarende 9 kg per innbygger.

Miljøgifter i produkter

Økt kompetanse og forskning avdekker stadig miljøskadelige stoffer som inngår i produkter for å gi ønskede egenskaper. Disse står bak egenskaper som for eksempel «vedlikeholdsfri», «vannavstøtende», «økt slitestyrke» og «brannsikker». Produkter som inneholder slike stoffer over visse nivåer blir kategorisert som farlig avfall. Eksempler på avfall med miljøgifter kan du se i boksen til høyre.

For å bøte på denne utviklingen har EU innført et føre var-prinsipp i det europeiske kjemikalierregelverket REACH. Norske miljømyndigheter prioriterer dette arbeidet, og i dag ser vi at miljøfarlige stoffer på et tidligere stadium blir forbudt. Lange produkttykluser kan gjøre at disse miljøgiftene finnes i avfallet i lang tid.

Kraftig økning av farlig avfall

Mengden farlig avfall har økt med nesten 75 prosent siden 2003. I

Eksempler på produkter med miljøgifter

Avfall fra oljeindustrien er den største fraksjonen farlig avfall og inneholder naturlig nok store mengder olje.

Tungmetallholdig slagg, støv og flyveaske fra industrien.

Bygg og anleggsavfall kan inneholde mange typer miljøgifter, for eksempel PCB, bromerte flammehemmere og ftalater.

Maling, lakk og lim kan inneholde løsemidler og tungmetaller og PCB

Impregnert trevirke kan inneholde arsen, krom eller kreosot.

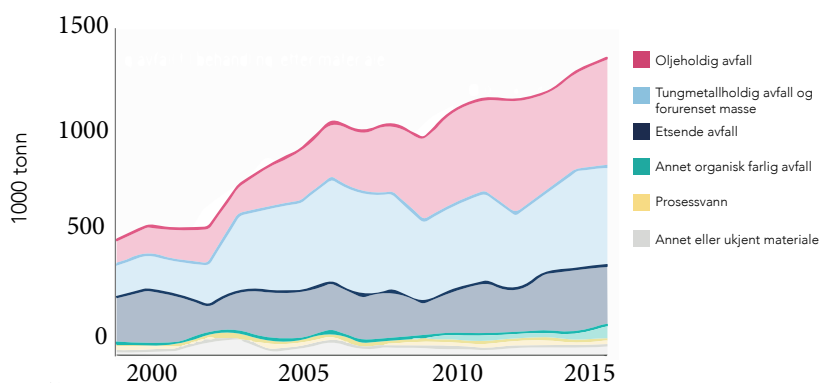
EE-avfall er ikke alltid farlig avfall, men inneholder tungmetaller og ofte også batterier som inneholder kvikksølv eller litium.

tillegg til økte mengder produsert avfall er det flere avfallstyper som er kategorisert som farlig avfall i dag enn da statistikken begynte. Bedre statistikk og innrapportering kan også ha bidratt til økende tall.

Viktig nasjonal behandlingskapasitet

Avfallsstrategien fra 2013 fremhever

Farlig avfall til godkjent behandling over tid, etter materiale

Kilde: Statistisk sentralbyrå (2017)

Behandlingen av farlig avfall og miljøgifter er avhengig av hva slags avfallstyper det er.

Det kan behandles kjemisk og mekanisk, eller forbrennes ved høy temperatur, enten i Norge eller ved eksport til andre nordiske land eller sluttbehandles på deponi.

Miljødirektoratet varsler at deponikapasiteten for farlig avfall i Norge vil være brukt opp om noen få år og det jobbes med å finne alternative lokaliteter til ett eller flere nye deponier for farlig avfall i Norge.

betydningen av å sikre nasjonal behandlingsskapasitet for farlig avfall. Her pekes det på behovet for nasjonal handling for å sikre at Norge kan fortsette å behandle egne avfallsstrømmer i framtiden. Det ble i Norge behandlet 1,08 millioner tonn farlig avfall i 2015. Av dette var ca. 260.000 tonn importert farlig avfall, i hovedsak fra naboland. Importen bidrar til verdiskapning gjennom at avfallsbesitter må betale for å få avfallet forsvarlig behandlet.

I dag er det flere godkjente deponier for farlig avfall i Norge. De to største ligger på Langøya og i Mo i Rana. Det finnes også et forbehandlingsanlegg for organisk farlig avfall i Brevik, der avfallet inngår som høytemperaturbrensel i Norcems sementproduksjon. I tillegg har flere ordinære forbrenningsanlegg tillatelse til å brenne visse typer farlig avfall, forutsatt at dette ikke medfører økte utslipp.

Eksport av farlig avfall er strengt regulert gjennom Basel-konvensjonen. Etter en avtale i Nordisk Ministerråd fra 1994 er landene enige om å se på Norden som en region for tilgjengelig behandlingsskapasitet.

Norge eksporterte 330.000 tonn farlig avfall i 2015. Eksporten består i hovedsak av ulike typer oljeavfall, men også noe

prosessvann og tungmetallholdig avfall.

Kjent og ukjent behandling

Farlig avfall skal gå til godkjent behandling. I 2015 ble 14 prosent materialgjenvunnet, 17 prosent energigjenvunnet og de resterende 69 prosent gikk til sluttbehandling på deponi. En liten mengde farlig avfall går til ukjent behandling, men det er store usikkerheter i beregningene.

På 1990-tallet vedtok staten å refundere deler av kostnadene for innsamling og behandling av spillolje for private aktører. Ordningen førte til at innsamlingsgraden steg til 75-80 prosent, og med senere utvidelser ligger den i dag på rundt 90 prosent.

Det er også siden 2002 etablert en produsentansvarsordning for isolerglassruter med PCB i fugelimet - et produkt som ble produsert frem til 1979. Ordningen finansieres av nåværende produsenter og importører. I avfallsforskriften er også produsentansvaret for EE-avfall og kasserte kjøretøy regulert.

Farlig avfall og den sirkulære økonomien

Noen produkter som defineres som farlig avfall kan inneholde mange verdifulle materialer og råstoffer, som med rett teknologi kan gjenvinnes. Gjennom god og gjennomtenkt produktdesign kan

materialgjenvinningsgraden av farlig avfall og avfall med miljøgifter økes. Ny teknologi og kunnskap åpner nye muligheter. For eksempel gjenvinnes spillolje til erstatning for tung fyringsolje, som råstoff i raffineringsanlegg og nye produkter. Det største behandlingsanlegget for spillolje ligger på Kambo. Metaller og løsemidler er det også mulig å materialgjenvinne.

Det pågår også utviklingsarbeid for å utnytte ressursene i flyveasken (én av to typer aske) som oppstår i avfallsforbrenning.

Avfall Norges arbeid

Avfall Norge deltar i høringsprosesser for både nasjonale og internasjonale regelverk.

Avfall Norge utarbeider kurs og informasjonsmateriale til medlemmer som håndterer farlig avfall, for å formidle endringer i regelverk eller ny praksis, samt heve kompetansen for håndtering av farlig avfall.

Avfall Norge jobber for å få farlig avfall og miljøgifter ut av kretsløpet og utvikle potensialet for å utnytte ressursene i farlig avfall.

Vi mener

Produkter bør designes og produseres med tanke på materialgjenvinning etter endt levetid. Norge må føre en aktiv kjemikaliepolitikk gjennom EU for å hindre at nye produkter senere blir farlig avfall med miljøgifter.

Det må utredes om produsentansvar kan bidra til mer miljøriktig produktdesign og effektiv avfallshåndtering for de store fraksjonene av farlig avfall som for eksempel enkelte typer bygg- og

anleggsavfall, maling, lakk, lim og isolerglassruter med klorparafiner.

Det må arbeides for forsvarlig håndtering av alt farlig avfall, med fokus på utnyttelse og materialgjenvinning av ressursene i farlig avfall.

Norske myndigheter har et ansvar for å sikre tilgang til behandlingsskapasitet for alle typer farlig avfall.

Norske fortrinn for håndtering av

visse typer farlig avfall bør utnyttes og videreutvikles som et bidrag til økt verdiskapning.

Det må bli enklere å levere farlig avfall på riktig måte, og tjenestetilbud må imøtekomme krav fra befolkning om brukervennlighet.

Forurensningsmyndighetene må prioritere nødvendig oppfølging og veiledning av virksomheter som håndterer farlig avfall for å sikre miljøforsvarlig og lik praksis

**Avfall
Norge**

Øvre Vollgate 6
N-0158 Oslo
+47 24 14 66 00

@AvfallNorge
post@avfallnorge.no
www.avfallnorge.no

Avfall Norge er en bransjeorganisasjon for avfalls- og gjenvinningsbransjen i Norge. Vi jobber for en ambisiøs avfallspolitikk, og samler bransjen rundt en visjon om at avfall er morgendagens råvarer.

Organisasjonen sikrer faglig samarbeid, bidrar til kompetanseutvikling og sørger for en enhetlig tolkning av regelverket.